

TA'LIM TASHKILOTLARIDA MILLIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISH

O'rinbayev Muxiddin Nuriddin o'g'li

Toshkent shahar Bektemir tumani Madaniyat bo'limi

Madaniyat markazi Yoshlar bilan ishlash bo'limi mutaxassisi

Annotatsiya: Ushbu maqola “Ta’lim tashkilotlarida milliy qadriyatlarni shakllantirish” mavzusida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Shaxs, tarbiya, ma'naviy, aqliy, pedagogik, o'yin, uzluksiz ta'lim tarbiyachi.

Ma'naviy va axloqiy tarbiyaning maqsadi bolaga jamiyatga, tabiatga va o'ziga nisbatan madaniyatning asoslarini universal ma'naviy va axloqiy qadriyatlarga tayanishga o'rgatishdir. Ota-onalarga g'amxo'rlik vazifasi nafaqat bolani tarbiyalash, balki ma'naviy-axloqiy tarbiya asoslarini yaratishdir. Zamonaviy sharoitda, televidenie, Internet va ko'chalar orqali turli axborot oqimlari yiqilganda, maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy va axloqiy tarbiyasidagi dolzarbligi ortadi. Bolalarning ma'naviy va axloqiy tarbiyasi shaxsni shakllantiradi, insonning dunyoga bo'lgan munosabatlarining barcha jihatlariga ta'sir qiladi. Ma'naviy-axloqiy tarbiyaning ahamiyatini inobatga olish qiyin. Axir, bolalikdan asrlangan axloqiy ta'limning asoslari insonning keyingi harakatlariga asoslangan bo'lib, uning shaxsiyatining yuzini shakllantiradi va qiymat tizimini belgilaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning axloqiy tarbiya asoslari bolalar tengdoshlari bilan muloqot qilishni o'rgandilar, ularning faoliyati turlari sezilarli darajada kengayib bormoqda va atroflaridagi dunyo bilimlari doimiy ravishda to'ldirilmoqda. Agar ikki yashar bola hali suiste'mol qilishda aybdor bo'lmasa, uch yoshli bolalar o'zlarini noto'g'ri qilganliklarini tushunishadi. Shunday qilib, ota-onalar axloqiy me'yorlarni o'zlashtirishga va ularni kuzatishga tayyor bo'lganda, bu yo'nalishni qanday belgilashadi? Oddiy sinov bor: bolangizni orqaga qaytmasliklarini iltimos qiling va siz uning oldiga qiziqarli yangi o'yinchini ochishingiz kerak. Bunga qarshilik qildingizmi? Qaytib ketmadingizmi? Agar bola istaklarini va istaklarini boshqarishni o'rgangan bo'lsa, u oddiy axloq me'yorlarining talablarini bajarishga juda tayyor.

Ma'naviy-axloqiy tarbiya vazifalari qanday?

Bolaga yaxshilik va yomonlik haqidagi asosiy tushunchalarni o'rgating, boshqalarga hurmatni oshiring va jamiyatning munosib a'zosi bo'lishga yordam bering. Psixologlar do'stlik, adolat, mehribonlik va mehr kabi tushunchalarni o'rgangan bolalarning hissiy jihatdan yuksalish darajasiga ega ekanligini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, ular boshqalar bilan muloqot qilishda va turli xil qiyin vaziyatlarga nisbatan

ko'proq bag'rikenglikda muammolarga duch keladilar. Shuning uchun ota-onalar oilada ma'naviy va axloqiy tarbiya berish uchun poydevor qo'yishni boshlashlari juda muhimdir.

Bolalarning ma'naviy va axloqiy tarbiyasida oilaning roli

Yosh bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash, birinchi navbatda , [oilaning ta'siri ostida](#) . O'zida xatti-harakatlarning normalari va tamoyillari bolaning o'zi tomonidan qabul qilinadi va standart standart sifatida qabul qilinadi. Ota-onalarning misollari asosida, bola yaxshi va yomon narsalar haqida o'z fikrini qo'shib qo'yadi. 6 yoshgacha bo'lgan bola ota-onasini butunlay ko'chiradi. Agar siz ulardan uzoqroq bo'lsangiz, bolani oliy maqsadlarga rioya qilishga chaqirishingiz foydasiz. Misol keltiring, farzandlaringizning yashashini xohlaganingizcha yashashingiz ma'naviy-axloqiy tarbiyalash yo'lida o'zini o'zi tarbiyalash yaxshi yordam berishi mumkin. Bolani har tomonlama rivojlantirish, boshqalarning xatti-harakatlarini muhokama qilish, yaxshi ishlarga rag'batlantirish. Ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning eng samarali va tasdiqlangan usullaridan biri bu ertakdir . Tasviriy va konkretlik bolalar uchun qanday xatti-harakatlarning joiz ekanligini tushunishga yordam beradi. Farzandlaringizni seving, ularga etarlicha e'tibor bering. Bu bolaning kuchiga, o'zlariga bo'lgan ishonchga ega bo'lishiga yordam beradi. Ma'naviy-axloqiy tarbiya hayot davomida davom etadi, ammo oila asosiy axloqiy tamoyillarning rivojlanishining ahamiyatini belgilaydi. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, barchamizga ma'lumki, millat va xalqning ruhi, dunyoqarashi va turmush tarzini ifoda etadigan milliy ma'naviyatga munosabat, uni zamon talablari asosida rivojlantirish, odamlarning dunyoqarashi va tafakkurini o'zgartirish masalasi har tomonlama chuqur va puxta o'ylab ish yuritishni talab qiladi. O'sha paytda ba'zi odamlar, mana, biz mustaqillikka erishdik, endi faqat ota-bobolarimizdan qolgan qadriyatlar asosida yashashimiz kerak, boshqacha qarashlarning bizga hojati yo'q, degan asossiz fikrlarni ham bildirgan edi. Tabiiyki, bunday fikrlarga aslo qo'shilib bo'lmas edi. Bugun biz insonni birinchi o'ringa qo'yib, uning yaratuvchilik fazilati, ijtimoiy faolligi, ma'naviy qudratiga urg'u bermoqdamiz. Chunki O'zbekistonning buyuk kelajagini shakllantiruvchi bosh omillar – shular. Ammo yuqoridagi kabi ta'riflarda inson moddiy borliqning bir unsuri sifatidagina e'tirof etilib, boshqa maxluqotlardan farqli mustaqil mohiyati soyada qolib ketmoqda. Insonning mohiyati aslida murakkab bo'lib, ayni moddiy va ma'naviyatning tutashuvi bilan izohlanadi. Ularning qaybiri ikkinchisi orqali ta'riflana boshlasa, inson mohiyati haqida biryoqlama tasavvur hosil bo'la beradi. Ma'naviy yuksalishga erishish - bu bir yillik yoki besh o'n yillik ish emas. Halq , millat o'z milliy ma'naviyatini yillar, asrlar davomida yuksaltirib boyitib boradi. Chunki ma'naviyat qotib qolgan aqidalar yig'indisi emas, aksincha, doimiy xarakterdagi uzluksiz jarayon bo'lib, taraqqiyot davom etarekan, uning shiddatli yurishi tufayli ma'naviy hayot

oldiga qo'yiladigan talablar ham muttasil paydo bo'laveradi. Xulosa o'rnida men shu masalaga to'xtalmoqchimanki ma'naviyat inson hayotini ko'zgusi, u inson qalbidagi nurdir. Manaviyatsiz hech bir shaxs komillika erisholmaydi. Shu o'rinda milliy ma'naviyatimizni bilmagan milliy qadriyatlarimiz urf-odat ananalarimizdan behabar bo'lishlik menimcha kechirib bo'lmas hatodir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Vatan sajdagoh kabi muqaddasdir. 3-jild. T.- «O'zbekiston» -1996.
- 2.. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: havfsizlikka tahdid, barkarorlik shartlari va taraqqiyot kafolotlari. 1997.
3. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. T. «O'zbekiston», 2000.
4. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch. T., "Ma'naviyat", 2008.
5. Ibrohimov A., Sulstonov X., Jo,,raev N. Vatan tuyg,,usi. T., O'zbekiston, 1996 y.
6. Xo,,jamurodov I. Ma'naviy qadriyatlar va milliy o,,zlikni anglash. T., 1991 y.
7. Otamurotov S. Milliy o'zlikni anglash, milliy g'urur; – Mustaqillik: izohli ilmiy-ommabop lug,,at. T., 1998 y